

W swojej pracy ukazałam sposoby i możliwości rozwijania techniki pianistycznej w oparciu o problematykę *Étude en douze exercices* op. 1 F. Liszta. Dokonałam syntezy myśli pedagogicznej na podstawie rozwoju etiudy od początku XIX wieku poprzez dojrzałą twórczość C. Czernego i F. Liszta w zakresie tego gatunku, korzystając jednocześnie z własnych doświadczeń nauczyciela fortepianu. Staralam się wykazać jakie umiejętności, nabyte w trakcie pracy nad wczesnymi etiudami obu kompozytorów, można wykorzystać, studiując późniejsze niezwykle wyrafinowane wyrazowo arcydzieła transcendentalne i koncertowe. Pragnęłam także podkreślić, jak dużą rolę odgrywa wyobraźnia muzyczna w kształtowaniu treści muzycznych i wyrazowych.

Etiudy op. 1 reprezentują wczesny okres twórczości młodego kompozytora, są m.in. przejawem jego młodzieńczej wyobraźni i wigoru, które to cechy rosły wraz z nim, by osiągnąć pełnię dojrzałości w późniejszych dziełach.

Pomimo tego, że zostały napisane w tak młodym wieku - stanowią niezwykle cenny materiał do wykorzystania w zakresie różnorodnej problematyki, związanej zarówno z rozwojem techniki pianistycznej, jak również wyobraźni muzycznej - tak potrzebnej do odzwierciedlenia treści pozamuzycznych w późniejszych utworach F. Liszta.

Już choćby przez fakt, że zawartością materiału muzycznego nawiązują do późniejszych arcydzieł, stanowią one wielką inspirację dla młodych adeptów sztuki pianistycznej.

Jestem przekonana o potrzebie świadomej i głębokiej analizy wiedzy z zakresu XIX - wiecznej myśli pedagogicznej, by w oparciu o nią i w konfrontacji ze współczesnymi zdobyczami dydaktyki fortepianowej, osiągnąć satysfakcjonujące rezultaty w dziedzinie doskonalenia wszechstronnie pojętego warsztatu pianistycznego.

Dzisiejsza wiedza na temat świadomego wykorzystania aparatu gry podczas ćwiczenia pozwala znacznie skrócić czas osiągnięcia w pełni rozwiniętej techniki pianistycznej.

Etiudy op. 1 są artystycznymi miniaturami późniejszych arcydzieł. Nie stanowią jedynie pedagogicznej wartości, gdyż są wśród nich utwory niemal niezmiennie w swym wyrazie i funkcji, takie jak np. C – dur, As – dur, w których w późniejszych wersjach zmienia się niewiele, jeśli chodzi o charakter i melodykę (różni się w nich jedynie tempo i niektóre środki kompozytorskie). Mają więc poza wartością pedagogiczną i artystyczną, głębszy wymiar jako prototyp etiud transcendentalnych. Jestem przekonana, że oprócz tych wartości, studiowanie ich pomaga adeptom sztuki pianistycznej zgłębić i zrozumieć strukturę i zawartość techniczno-wyrazową ich późniejszych wersji.

Obserwując rozwój gatunku etiud Liszta na przestrzeni lat 1826 -1863, trudno nie odnieść wrażenia, że stoi się przed oknem, które pozwala mieć wgląd w fascynujący i (z biegiem lat) coraz bardziej ekspresyjny i wyrafinowany brzmieniowo świat muzyczny geniusza. Impresjonizm bez Liszta nie miałby pewnie takiej palety barw i środków wyrazu, a nawet mógłby nie mieć podstaw, by zaistnieć, jak to określa B. Bartok.²⁸⁴

²⁸⁴ „bez Liszta nie byłoby muzyki XX wieku”: cyt. Antoni Poszowski, *Muzyka Fortepianowa VII*, AM w Gdańsku 1987, s.50.

I w końcu, gdyby nie ten fenomenalny, wielopłaszczyznowy rozkwit gatunku etiudy u F. Liszta²⁸⁵, dających pedagogiczne możliwości rozwoju techniki pianistycznej i wyobraźni muzycznej, rozwijane od op. 1 do najbardziej znanych pianistycznych arcydzieł, nie byłoby źródeł inspiracji dla wielu pianistów do rozwoju całej palety możliwości wyrazowych i brzmieniowych.

Mam nadzieję, że praca ta oraz pierwsze w historii polskiej fonografii nagranie *Étude en douze exercices* op.1 dowiedzie, jak różnorodne umiejętności techniczne i muzyczne można rozwinąć, pracując nad nimi oraz będzie stanowić inspirację dla adeptów sztuki pianistycznej, chcących udoskonalić swój warsztat pianistyczny, pobudzić wyobraźnię muzyczną i wykorzystać całe spektrum możliwości kolorystyczno-wyrazowych, jakie w XXI wieku mamy do dyspozycji.

²⁸⁵ Ze względu na tematykę pracy i rozległość zagadnienia, wymaga w tym miejscu wymienić, że również inni kompozytorzy mieli ogromny wpływ na rozwój pianistyki. Wśród nich pod względem pedagogiki XIX wieku prym wiodł (będący źródłem inspiracji dla F. Liszta i wielu nam współczesnych pedagogów) F. Chopin, który rozwinął całą paletę barw i środków pianistycznych, a swoją wyprzedzającą epokę *metodą* z powodzeniem stosowaną, udowodnił jak bliski był osiągnięciom, znanym nam dzisiaj w dziedzinie wykorzystania naturalnego układu rąk i innowacji w rozwoju techniki pianistycznej. Stało się to inspiracją do powstania kolejnego, znanego nam dziś wielkiego dzieła H. Neuhausa *Sztuki pianistycznej*.